

туристів, є Прованс-Альпи-Лазурний Берег, Рона-Альпи та Іль-де-Франс, тоді як внутрішні та північні регіони значно поступаються за рівнем розвитку туристичної інфраструктури та доходами від туризму.

Джерела та література

1. География международного туризма : В 2-х ч. Ч. 1 : пособие / Л. Гайдукевич, С. Хомич, В. Клицунова. – Минск : БГУ, 2002. – 268 с.
2. Косолапов А. Б. Туристское страноведение : Европа и Азия / А. Б. Косолапов. – М. : КНОРУС, 2005. – 400 с.
3. Региональная политика стран ЕС : монография / отв. ред. А. В. Кузнецов. – М. : ИМЭМО РАН, 2009. – 230 с.
4. Grand-Clement O. La civilisation en dialogues / O. Grand-Clement. – CLE International, 2008. – 127 p.
5. La France, pays le plus visité en 2013 // Le Monde. – 2014. – 11 juin. – P.3.
6. Quelles régions de France bénéficient le plus du tourisme ? // Le Monde. – 2014. – 4 juin. – P. 2.
7. Roumleanski M. La civilisation française / Michail Roumleanski. – Balti, 2006. – 315 p.

УДК 911.3:796.5(4)

Г. Л. Ящинська – студентка 5-го курсу факультету міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Особливості розвитку сільського зеленого туризму в країнах Східної Європи

*Роботу виконано на кафедрі
країнознавства і міжнародних відносин
СНУ ім. Лесі Українки*

Проаналізовано особливості розвитку сільського зеленого туризму й агротуристичних ресурсів у країнах Східної Європи. Розглянуто особливості виникнення сільського зеленого туризму в Білорусії та Литві, а також динаміку формування агроосель.

Ключові слова: сільський зелений туризм, агротуризм, агрооселя, агротуристичний комплекс.

Yashchynska G. L. The Features of Rural Green Tourism Development in Eastern Europe. The features of development of rural green tourism and agrocultural resources in Eastern Europe are analysed. The features of rural green tourism's origin and dynamics of agrohouses forming in Byelorussia and Lithuania are considered.

Key words: rural green tourism, agrotourizm, agrofarmstead, agrotourist complex.

Актуальність дослідження. Наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. в Європі відбуваються швидкі зміни на селі, пов'язанні зі зміною соціально-економічної ситуації, розвитком глобалізаційних процесів. Від характеру цих змін залежить подальший розвиток сільських місцевостей та їх мешканців, незважаючи на наявну

різноманітність та відмінності у природних та соціокультурних характеристиках. Прискорений розвиток сільського зеленого туризму в країнах Європи відіграли роль каталізатора структурної перебудови економіки, забезпечити демографічну стабільність та розв'язання нагальних соціально-економічних проблем у сільській місцевості. Вивчення досвіду європейських країн у цьому аспекті є актуальним для України з метою реалізації наявного багатого туристичного потенціалу сільської місцевості та інтенсивнішого розвитку сільського зеленого туризму.

Мета статті – розглянути особливості становлення сільського зеленого туризму та його роль у розвитку туристичної галузі Білорусії й Литви для запозичення їх досвіду в розвитку цієї галузі в Україні.

Основними **завданнями** дослідження є вивчення особливостей виникнення зеленого туризму в країнах Східної Європи; наявність ресурсів для розвитку зеленого туризму; джерела фінансування сільського туризму.

Виклад основного матеріалу. Однією з особливостей ХХІ ст., поряд із глобалізацією, розвитком інформаційних технологій і переходом до інформаційного суспільства є зростання популярності ідей охорони навколишнього середовища.

За останні два десятиліття ці ідеї охопили й сферу туризму, наслідком чого стало динамічне зростання «зелених подорожей» у сільську місцевість, частка яких у світовому туристичному потоці вже перевищила 10 %. Наукові дослідження цього феномена свідчать про те, що сільський туризм здатний забезпечити економічну та демографічну стабільність у сільській місцевості, сприяти вирішенню соціально-економічних проблем села, стати вагомим чинником перспективного розвитку сільських територій.

Сільський туризм існує й активно розвивається в багатьох країнах Європи та світу. В кожній країні існують свої особливості розвитку цієї галузі, складнощі та шляхи їх вирішення, державні програми й законодавча база. Кожна з країн пройшла певний шлях у розвитку сільського туризму, і розгляд досвіду європейських країн допоможе зорієнтуватися в ситуації в світі й можливостях підтримки та розвитку сільського туризму в Україні.

У сучасному вигляді сільський туризм в Європі з'явився на початку 70-х років ХХ ст. В цей час у багатьох великих містах гостро постала проблема погіршення навколишнього середовища, у людей виникла потреба в спілкуванні з природою, в чистому повітрі, природній тиші, натуральних продуктах харчування. Сьогодні туризм у сільській місцевості в Європі розвивається досить швидкими темпами і в деяких країнах займає вагомий частину іноземного туристського потоку. Все більшого розвитку цей туризм отримує й у країнах Східної Європи. Особливості розвитку зеленого туризму у зазначеному регіоні ми покажемо на прикладі двох країн – Республіки Білорусь та Литви.

Незважаючи на те, що Білорусь – єдина країна в Європі, де немає ні моря, ні гір, вона володіє значним потенціалом для розвитку сільського туризму. Це 20 тис. річок, 10 тис. озер, 36 % території займають ліси, 1 % – національні парки [5].

У 2002 р. в Білорусі було створено громадське об'єднання «Агро та екотуризм», яке почало займатися розвитком зеленого туризму. На сьогодні профільна організація з туризму в сільській місцевості називається Білоруське громадське об'єднання «Відпочинок в селі». Це союз жителів сільської місцевості Білорусі, які хочуть освоїти нову професію й організувати в своїх садибах мініготелі типу «В&В». Об'єднання є членом трьох профільних міжнародних організацій: EuroGites, ECEAT, International Ecotourism Society [2].

Основні напрями діяльності цієї організації полягають у підготовці навчальних програм, проведенні семінарів, тренінгів, розробці стандартів для класифікації садиб, сертифікація садиб відповідно до стандарту організації, просуванні туристичного продукту «Відпочинок у білоруському селі» на міжнародному та

внутрішньому ринках, взаємодії з іншими організаціями в галузі розвитку агроекотуризму, вдосконаленні та розробці нових туристичних продуктів [3].

З метою просування туристичного продукту, обміну інформацією та популяризації відпочинку в білоруському селі, у тому числі на міжнародному рівні, були розроблені профільні сайти: www.ruralbelarus.by, www.greenbelarus.com і www.greenways.by.

Необхідність розвитку агроекотуризму прописана в Програмі діяльності уряду Республіки Білорусь. Згідно з Програмою, мета розвитку туризму в Білорусі – створення конкурентоспроможного туристського комплексу, що забезпечує задоволення потреб вітчизняних і зарубіжних туристів у різноманітних і якісних туристичних послугах.

Згідно Основних напрямів соціально-економічного розвитку Республіки Білорусь до 2020 р. екотуризм, так як і сільський агротуризм займають гідні місця на базі існуючих сільських поселень із традиційною народною дерев'яною архітектурою, розміщених у мальовничій місцевості. Намічається створення агротуристичних комплексів на базі сільськогосподарських виробничих кооперативів [1].

Добре сформульоване правове поле в області агротуризму й екотуризму Республіки Білорусь, яке дає змогу галузям активно розвиватися й працювати на легальному рівні. Незважаючи на початковий слабкий туристичний потенціал (відсутність гір, морського узбережжя), країна активно розвиває саме туристичний напрям. Згідно з даними Ради Міністрів Республіки Білорусь, у 2009 р. їх нараховувалось 974, а в 2010 р. їх кількість становила 854. Діють 16 агросадибних комплексів. При цьому в 14 районах республіки поки не здійснюється жодна туристична діяльність.

Початком розвитку сільського туризму в Литві вважається 1996 р. Тоді була заснована Асоціація сільського туризму Литви. Асоціація пропонує послуги сільського туризму і надає технічну допомогу сільським жителям, які бажають працювати у сфері сільського туризму. На сьогодні Асоціація налічує понад 710 членів [5].

Уже в кінці 1990-х рр. у Литві працювало 194 ферми сільського туризму в південно-східних і західних районах. Там найсприятливіші умови для розвитку сільського туризму області, вони відомі своїми багатими природними та культурними ресурсами.

Основним пріоритетом роботи Асоціації є маркетинг у сфері сільського туризму. З 1997 р. Асоціація представляє сільський туризм Литви на національних та міжнародних виставках. Асоціація друкує чотири спеціалізованих видання, спрямованих на популяризацію та інформування з питань сільського туризму. Варто відзначити, що Литовська асоціація сільського туризму проводить стандартизацію об'єктів сільського туризму. Була введена система знаків, за якими споживач може вибрати місце відпочинку. Знак «Лелека» позначає, що фермер – член асоціації, а кількість лелек – рівень розміщення і послуг, що надаються [4].

Підвищенню якості життя в сільських місцевостях і різноманітності сільської економіки присвячена Програма розвитку села Литви. Ця програма акцентує увагу на заохоченні та підтримці сільського туризму, відродженні та розвитку народних ремесел; пріоритетна увага приділяється традиційному характеру об'єктів сільського туризму, традиційним центрам народних ремесел.

Джерела фінансування програми – державний бюджет Литви, Європейський сільськогосподарський фонд розвитку сільських районів, а також інші ресурси.

Сільські місцевості Литви займають 97,4 % всієї території, а сільські жителі складають 33,4 % всього населення. Власників садіб сільського туризму спонукають поєднувати традиційні види сільськогосподарської діяльності з

послугами для туристів. Наприклад, пропонувати екологічно чисті продукти, послуги цікавого дозвілля – таким чином вони зможуть не тільки отримувати більше доходів, а й створювати більше робочих місць для жителів села [5].

Серйозна державна програма підтримки, а також фінансова підтримка Євросоюзу допомогли в прискоренні процесів становлення та розвитку сільського туризму Литви. Сільський туризм розглядався як складова частина комплексу розвитку сільських територій. Фінансова підтримка, плановий підхід до виділення фінансової допомоги та безліч правил і вимог із боку грантодавців забезпечили високий рівень новостворених об'єктів сільського туризму. Так, наприклад, заборона будівництва об'єктів на охоронюваних природних територіях, суворе дотримання архітектурного стилю й стимулювання заняття землеробством і тваринництвом, а також розвиток традиційних ремесел поряд із наданням послуг проживання в сільській місцевості допомагає створювати комплексний продукт сільського туризму. Нині багато садиб сільського туризму Литви не обмежені основною послугою – наданням житла. Зростає пропозиція і таких додаткових послуг, як харчування, відпочинок і розваги.

Увага уряду та фінансова підтримка Євросоюзу в розвитку сільського туризму принесли свої плоди. У Литві функціонує вже більше 500 об'єктів сільського туризму (засобів розміщення), одночасно вони можуть надати 2160 номерів на 4000 осіб [4].

Сільський туризм не є новим поняттям у світовому просторі. Ця галузь активно розвивається в багатьох країнах, а на європейському та світовому рівні працює кілька організацій із підтримки розвитку сільського туризму.

Литва та Республіка Білорусь мають схоже з Україною пострадянське минуле, обидві розташовані в Східній Європі. В обох країнах сільський туризм почав розвиватися порівняно недавно. Але, якщо у розвитку сільського туризму в Литві серйозну роль зіграла допомога Євросоюзу, то в Республіці Білорусь процес розвитку йде, спираючись на національне законодавство та внутрішні програми.

Висновки. Отже, позитивний досвід швидкого та ефективного розвитку сільського зеленого туризму в Білорусі та Литві може бути запозичений у відповідній галузі нашої держави. Розвиток сільського зеленого туризму міг би зупинити сумну тенденцію занепаду в українських селах, підвищити матеріальний добробут та частково вирішити проблеми зайнятості сільського населення.

Джерела та література

1. Вавринюк А. В. Сільський туризм як перспективний напрямок розвитку транскордонного співробітництва в євросоюзі «Буг» / А. В. Вавринюк // Проблеми розвитку прикордонних територій та їх участі в інтеграційних процесах : Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конфер. (Луцьк, 12–13 жовтня, 2006 р.). – Луцьк, 2006. – С. 244–246.

2. Коцан Р. І. Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво / Р. І. Коцан // Тези доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. студ., аспірантів і молодих науковців, Луцьк, 17–18 травня 2007 р. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – С. 414–415.

3. Рутинський М. Й. Зелений туризм / М. Й. Рутинський, Ю. В. Зінько. – К. : Знання, 2008. – 271 с.

4. Сарахман Л. Розвиток сільського туризму в Білорусії, Молдові, Румунії, Естонії, Литві, Латвії та Польщі / Л. Сарахман // Туризм сільський зелений. – 2013. – № 2 (липень-грудень). – С. 28–30.

5. Чеглей В. М. Світовий досвід розвитку сільського зеленого туризму / В. М. Чеглей // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія «Економіка» / за заг. ред. В. П. Мікловди. – Ужгород : Вид-во «Говерла», 2011. – Спецвип. 33. Ч. 3. – С. 203–207.